

Onbeperkt stemmen

Kunnen mensen met een beperking goed meedoen bij het stemmen voor de verkiezingen?

COLLEGE VOOR
DE RECHTEN
VAN DE MENS

Verkiezingen

In Nederland kun je vanaf je achttiende jaar stemmen bij verkiezingen. We kiezen dan de mensen die belangrijke beslissingen nemen in de politiek. Het recht om te stemmen is een mensenrecht. Dit hebben we met z'n allen afgesproken en in de wet opgeschreven.

- Iedereen moet zelf kunnen kiezen op wie hij wil stemmen. Je stem is geheim.
- Iedereen kan één keer stemmen.

Iedereen doet mee

Ook als je een beperking hebt, moet je gewoon kunnen stemmen. En je moet zo zelfstandig mogelijk kunnen stemmen. Stemmen moet toegankelijk zijn voor iedereen.

Dit betekent dat:

- informatie over het stemmen voor iedereen duidelijk is en goed te begrijpen.
- iedereen goed bij het stemlokaal en in de stemhokjes moet kunnen komen.
- iedereen het stemformulier makkelijk moet kunnen invullen.
- iedereen zijn stem zelf, in het geheim, moet kunnen uitbrengen.
- je hulp moet krijgen die je nodig hebt bij het stemmen.
- je zelf moet kunnen kiezen wie jou ondersteunt.

VN Verdrag voor de rechten van mensen met een beperking

Nederland heeft het VN Verdrag voor de rechten van mensen met een beperking goedgekeurd.

Dit verdrag zorgt er voor dat iedereen gewoon mee moet kunnen doen in de samenleving.

In het VN Verdrag staan ook afspraken over inspraak en stemmen bij verkiezingen. Gemeenten moeten regelen dat iedereen hier aan mee kan doen. Het College voor de Rechten van de Mens houdt in de gaten of iedereen zich aan deze afspraken houdt.

College voor de Rechten van de Mens

Het College heeft gehoord dat mensen met een beperking soms niet goed mee kunnen doen bij het stemmen.

Daarom heeft het College onderzoek laten doen naar de toegankelijkheid van stemmen.

Dat onderzoek gebeurde bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017.

Mensen met een lichamelijke, visuele (blind of slechtziend), verstandelijke beperking of een psychische aandoening hebben vragenlijsten ingevuld.

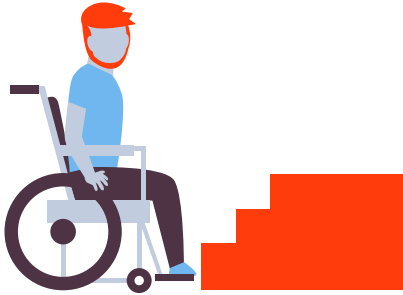
Ook zijn er gesprekken geweest met mensen met een licht verstandelijke beperking.

Aan de mensen is gevraagd:

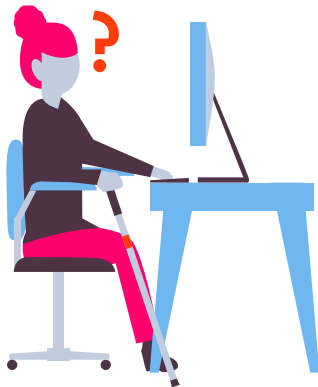
- of zij goed kunnen stemmen.
- waarom zij het moeilijk vinden om te stemmen.
- of ze oplossingen weten om de verkiezingen toegankelijker te maken.

Resultaten uit het onderzoek

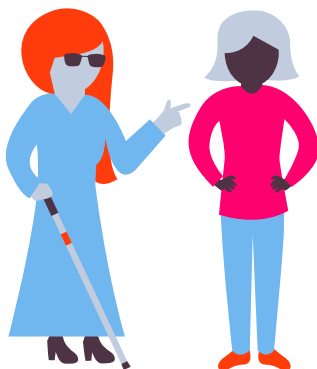
Het stemmen bij verkiezingen is nog niet goed toegankelijk. Dat vinden mensen die blind zijn of slecht zien en mensen met een verstandelijke beperking. Mensen met een lichamelijke beperking of een psychische aandoening hebben minder problemen met de toegankelijkheid van het stemmen.

Voor mensen met een lichamelijke beperking is het stemmen al makkelijker geworden. Soms vinden zij het moeilijk om het stembureau binnen te komen.

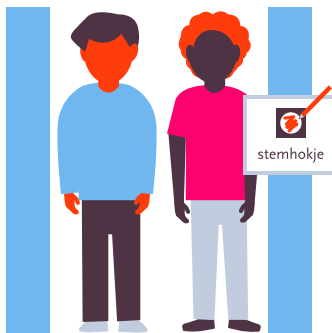
Veel mensen die blind zijn of slecht zien, vinden het moeilijk om goed te kunnen stemmen. Zij hebben moeite met het lezen en beluisteren van informatie over de verkiezingen. En ook met het vinden van de informatie.

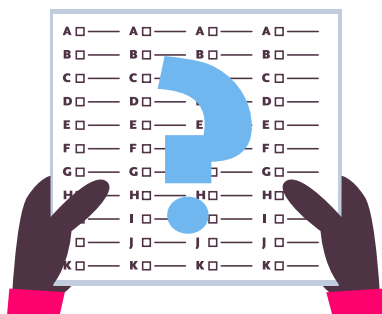
Medewerkers van het stembureau weten vaak niet dat mensen die blind zijn of slecht zien, hulp mogen krijgen in het stembokje. En dat zij zelf mogen kiezen wie deze hulp geeft.

Mensen met een verstandelijke beperking vinden het moeilijk om zich voor te bereiden op het stemmen. Dit komt omdat zij de informatie moeilijk kunnen lezen en begrijpen.

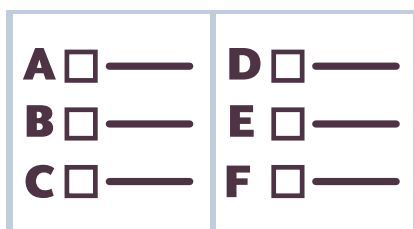
Mensen met een verstandelijke beperking willen niet dat iemand anders voor hen stemt. Zij willen wel graag hulp bij het stemmen in het stemhokje.

Mensen met een beperking hebben moeite met het lezen en invullen van het stemformulier.

Verbeteringen voor het stemmen

Dit zijn tips om de toegankelijkheid van het stemmen te verbeteren.

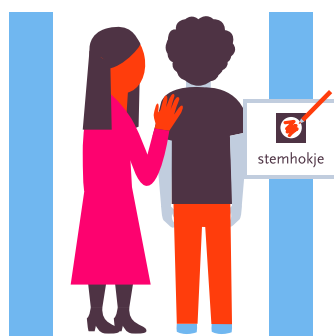
Een kleiner stemformulier en met grotere letters.

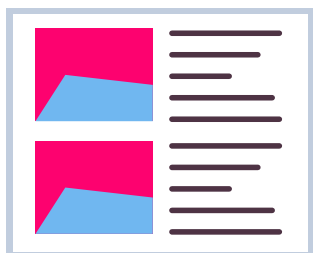
Andere manieren van stemmen onderzoeken, die je kunt gebruiken naast stemmen op papier:

- stemmen via de stemcomputer (met geluid) voor mensen die blind zijn of slecht zien.
- stemmen via de post voor mensen die moeilijk kunnen lopen en reizen.

Mensen laten kiezen wat zij het liefst willen.

Hulp in het stemhokje, ook voor mensen met een verstandelijke beperking. Zij mogen zelf iemand meenemen die hen helpt bij het stemmen.

Mensen met een beperking in begrijpelijke taal vertellen hoe stemmen werkt. En op wie ze kunnen stemmen. Zodat zij zich goed kunnen voorbereiden op het stemmen.

De politieke partijen maken zelf verkiezingsprogramma's in begrijpelijke taal. Met plaatjes, in gebarentaal of teksten die kunnen worden voorgelezen.

Informatie over het stemmen in begrijpelijke taal. Bijvoorbeeld op de website van de regering.

Het College geeft de verbeteringen door aan de politiek, aan de gemeenten en aan mensen met een beperking. Zodat we er met elkaar voor kunnen zorgen dat echt iedereen gewoon mee kan doen aan het stemmen bij verkiezingen.

Dit is een onderzoek van het College voor de Rechten van de Mens.
Meer informatie vind je op www.mensenrechten.nl.
Juli 2017.